

Д. Ю. Перетятко, Я. В. Євтушенко

Сумський державний педагогічний університет А. С. Макаренка

УМОВИ ТА РЕСУРСИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ В ЧОРНОГОРІЇ

У статті розглянуто розвиток індустрії туризму в Чорногорії. Дано опис розвитку туризму починаючи з 2000 року та по теперішній час. Викладено основний матеріал, щодо країни та туризму в ній. Описано мету перетворити Чорногорію в район високоякісних туристичних послуг.

Ключові слова: ресурси, туризм, країна, доходи, Чорногорія.

В статье рассмотрено развитие туризма в Черногории. Дано описание развития туризма начиная с 2000 года и по настоящее время. Изложены основной материал, в отношении страны и туризма в ней. Описаны цель превратить Черногорию в район высококачественных туристических услуг.

Ключевые слова: ресурсы, туризм, страна, доходы, Черногория.

The article discusses the development of the tourism industry in Montenegro. A description of the development of tourism from 2000 to the present is given. The main material on the country and tourism in it is presented. The goal of transforming Montenegro into an area of high-quality tourist services is described.

Key words: resources, tourism, country, incomes, Montenegro.

Постановка проблеми. Чорногорія – туристична країна, і основна частина її готельної інфраструктури розташована на узбережжі Адріатики і в Которській затоці. Висока конкуренція диктує помірний рівень цін на розміщення. У внутрішніх ж районах країни ситуація інша. Міста Подгоріца, Нікшич, Плевля та інші серйозно обмежені в плані розміщення. Ціни на наявні готелі високі (від 50 євро за двомісний номер), рівень низький, а вибір відсутній.

Однією з найбільш пріоритетних та перспективних галузей економіки Чорногорії є туризм, однак його розвиток на сучасному етапі стримується дефіцитом фінансових коштів, браком кваліфікованого персоналу, невідповідністю між якісними характеристиками і обсягом наданих послуг, з одного боку, і особливостями попиту на них – з іншого. Галузь пережила

істотний спад: число діб вітчизняних та іноземних туристів скоротилася з майже 11 млн. в середньому за рік у 80-х роках та до 3,8 млн. у 2002 р.

Для готельної справи в Чорногорії характерні низький рівень заробітної плати, невисока протягом року ступінь використання ліжко-місць, поганий стан рекреаційної інфраструктури. Лише 1 - 3 тис. готельних ліжко-місць з 26 тис. наявних у готівці задовольняють вимоги іноземних гостей. З 83 тис. ліжко-місць – 36 тис. (27,5%) припадає на готельні (у тому числі 19 тис. належать до категорії «В» або двозіркові), 15 тис. – на розташовані в кемпінгах з мінімальним набором послуг і близько 14,5 тис. – у зареєстрованому приватному секторі. Додатковою проблемою для туристичного сектора Чорногорії є існування так званого чорного ринку, який не дає податкових надходжень в казну, але функціонування якого тягне зростання державних витрат (на електро- та водопостачання, відведення стічних вод, вивіз сміття). Істотні труднощі створює нелегальне будівництво, яке часто веде до погіршення стану навколишнього середовища. Додатковою проблемою є слабкий інтерес 44 інвесторів до вкладень в чорногорський туризм через відсутність повної ясності в питанні про власність на землю та пільги інвесторам [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед авторів які досліджували дану тематику можемо виділити таких як, Безуглий В. В., Козинець В. М., Кифяк В. Ф., Масляк П. О., Мальська М. П. та ін.

Мета роботи: дослідити розвиток туризму у Чорногорії.

На період до 2020 р була поставлена мета перетворити Чорногорію в район високоякісних туристичних послуг, який не поступається у цьому відношенні в літню пору року іспанській Мальорці, а в зимові місяці орієнтований переважно на надання якісних спеціальних послуг. До 2012 р планується збільшити кількість ліжко-місць у готелях до 50 тис., а до 2020 р – до 100 тис.

Стратегічна мета полягає в доведенні числа діб перебування туристів у готелях до 11,4 млн. в 2010 р. і 20900 тисяч. в 2020 р Частка діб в житловому

фонді місцевого населення залишиться незмінною, в кемпінгах – трохи знизиться, в інших місцях тимчасового перебування – сильно скоротиться.

Виклад основного матеріалу. Чорногорія (від італ. Montenegro) – держава в Південно-Східній Європі, на Адріатичному узбережжі Балканського півострова. Назва походить від топоніма Чорна гора. Омивається Адріатичним морем (довжина узбережжя близько 293 км), має сухопутні кордони з Хорватією на заході, Боснією і Герцеговиною на північному заході, Сербією на північному сході, Косово на Сході та Албанією на південному сході.

Територію країни можна умовно розділити на три частини: узбережжя Адріатичного моря, відносно рівнинна центральна частина країни, на якій розташовані два її найбільших міста: Подгориця і Нікшич, і гірські системи сходу країни. Столиця Чорногорії - Подгориця. Площа країни 13,8 тис. км². Протяжність сухопутних кордонів держави становить 614 км: на заході з Республікою Хорватія – 14 км; на північному заході з Боснією і Герцеговиною – 225 км; на північному сході з Республікою Сербія і Косово – 203 км; на південному сході з Республікою Албанія – 172 км.

Чорногорія-Країна розкішної природи: всюди зелені кущі, сади, дерева, зарості квітів - справжній рай. Згідно з Конституцією Чорногорії, Республіка є «екологічною державою», під різними природоохоронними режимами знаходиться 8,1% території. Найважливіші природні ресурси-це чотири національні парки Дурмітор (у списку ЮНЕСКО), Ловчен, Біоградська гора і Скадарське озеро. У чорногорській природі переважають три кольори: синій, смарагдово-зелений і колір заліза, які дивно об'єднуються і переплітаються в живій природі країни [3].

У Чорногорії виділяється чотири яскраво виражені кліматичні області: узбережжя, скелясте плоскогір'я, рівнина і високогір'я. Примор'я характеризується м'яким середземноморським кліматом. Літо довге і сухе, а зими короткі і м'які. Середні літні температури варіюються від + 24 до + 26 °С. пляжний сезон триває з кінця квітня по початок листопада. Температура

води в морі протягом купального сезону коливається від + 20°C до +26°C [5]. Традиційно основу економіки Чорногорії становили чорна металургія (центр-Нікшич), переробка алюмінію (Подгориця), Електротехнічна промисловість (Цетіньє), гумотехнічна, Хімічна промисловість і виробництво підшипників (Котор), текстильна промисловість (Бієло Поле), суднобудування і судноремонт (Бієла, Бар), легка і харчова промисловість (Нікшич, Бар), деревообробка (Рожає, Беране, Плевля, Нікшич). Найважливішими корисними копалинами є боксити, залізна руда і вугілля. Основна промислова діяльність пов'язана з вирощуванням тютюну, видобутком солі і виробництвом алюмінію. Основними сільськогосподарськими культурами є зернові, картопля, тютюн, виноград, цитрусові, маслини та інжир. За часів Югославії Чорногорія була найвідсталішою, дотаційною Республікою Федерації. Значною мірою економіка країни була розхитана війнами початку 1990-х років. Незважаючи на це, до початку 2000-х років Чорногорія змогла знайти себе на міжнародній арені, ставши привабливим об'єктом туризму, як літнього, так і зимового; з тих пір в країні щорічно спостерігається значне економічне зростання. Вельми популярні міжнародні курорти в містах Херцег-Нові, Будва, Бечічі, Петровац, а також історичні та природні пам'ятки – місто Котор на березі Которської затоки, колишня столиця Цетіне, Скадарське озеро, гора Ловчен, високогірний монастир Острог, Національний парк Дурмітор і його Гірськолижний курорт Жабляк (1465 метрів над рівнем моря, це найвисокогірніше місто на Балканах). Політика держави націлена на всебічний розвиток туристичної сфери, їй відданий пріоритет перед промисловістю і сільським господарством. Про це, зокрема, говорить проголошення Чорногорії «екологічною державою».

В якості національної валюти Чорногорія використовує Євро. Однак, не будучи членом єврозони, країна не має права емітувати євро і змушена задовольнятися грошовими коштами, що надходять із-за кордону (зокрема, від іноземних туристів) [2].

Загальна характеристика туристичної галузі в Чорногорії в 2010-2020 рр.

[6]

Чорногорія	2010			2020		
	Сума в (млн. євро)	% від загальної кількості	Ріст	Сума в (млн. євро)	% від загальної кількості	Ріст
Індивідуальний туризм	118,6	4,9	2,5	328,4	9,8	7,0
Діловий туризм	77,2	1,3	2,3	119,3	1,1	2,8
Урядові витрати	134,0	3,9	3,0	197,9	3,7	4,0
Капіталовкладення	192,1	33,4	0,2	876,4	50,8	16,4
Експорт відвідувачів	633,8	44,8	14,0	1588,8	46,3	9,4
Інший експорт	16,2	17,0	4,4	10,9	0,8	-5,1
Попит	1090,4	15,4	0,8	2159,3	17,3	4,7
ВВП індустрії туризму	278,3	8,1	16,2	782,1	14,8	10,9
ВВП економіки туризму	593,8	17,2	12,1	1915,1	36,3	12,4
Пряма зайнятість в індустрії туризму	21,8	13,7	-0,1	29,3	17,6	3,0
Повна зайнятість в економіці туризму	37,8	23,7	-1,4	47,9	28,9	2,4

Висновки. На даний момент туризм в Чорногорії має одне з провідних місць, але це сталося через те, що занепали інші галузі економіки. Загальноекономічний прогрес та працевлаштування населення у країні залежить від привабливості та конкурентоспроможності рекреації. Але поки що в цьому секторі досить складне становище: готелі мають поганий стан, не якісне обладнання, мають не високу рентабельність, через короткий сезон,

низькі ціни, малого потоку людей. Проте з 2001 року становище стало змінюватися в кращу сторону.

Збільшення готельних потужностей створює базу для чартерного туризму, що охоплює весь ринок. Підвищення комфортабельності готелів у поєднанні з збільшенням кількості розважальних закладів сприятиме продовженню літнього туристичного сезону до 150 – 165 днів, також збільшення кількості днів перебування в готелі туристами до 57% в 2010 р. і 78% в 2020 р.

Планування розвитку туризму в Чорногорії відбувається за двома основними напрямками:

1. Надання рекреаційних послуг для громадян країн, які постали на місці СФРЮ.
2. Надання рекреаційних послуг для громадян Західної, Центральної та Північної Європи.

Збільшення доходів в основному можна очікувати від другого напрямку. Попит спочатку буде незначний.

Виходячи з цих умов, Чорногорія запропонує два сценарії з точки зору цін: більш доступні послуги для вітчизняних та східноєвропейських туристів. Основна ставка робиться на вже існуючі потужності, які не потрібно розширювати, але необхідно послідовно покращувати і робити більш дорогими. По завершенні перехідного періоду ці потужності через зниження попиту піддадуться часткового демонтажу і перетворенню в комплекси.

За підрахунками Всесвітньої ради з туризму та подорожей (WTTC), в наступному десятилітті Чорногорія стане світовим лідером за таким показником, як зростання частки туризму у ВВП країни. Це зростання, на думку аналітиків, досягне 12,4% на рік. До 2021 р. реально щорічне зростання туристичного господарства в чорногорському ВВП складе 10,9%. За таким показником, як внесок туристичних відвідувань у ВВП країни, Чорногорія зайняла 2-е місце в прогнозі WTTC. Як вважають експерти, цей показник складе 9,4% на рік. У цьому році Чорногорію відвідають 1 млн 120

тис. туристів, а бюджет виручить 633 800 000 євро. Завдяки туризму в наступні десять років в Чорногорії будуть відкриті 25 тис. нових робочих місць.

Список використаних джерел

1. Географічне положення Чорногорії. URL: <http://ru.wikipedia.org>
2. Кузьміна м. провінція біля моря. Афіша-світ. 2008. № 5. С. 100 – 104. 3. Порівняльна характеристика індустрії туризму малих країн Середземномор'я. URL: http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/12391/2/Urbanova_diploms_2011.pdf
4. Чорногорія: географічний огляд. URL: <https://allbest.ru/k-3c0a65635a2bd78a5c53a89521216c37-6.html>.
5. Черногория: площадь, экономика, население, география, экскурсии. URL: <https://fb.ru/article/326980/chernogoriya-ploschad-naselenie-geografiya-ekonomika-religiya-dostoprimechatelnosti>
6. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2009. World Economic Forum. URL: www.wttc.org/